

BÁNYAVIRÁG (1. részlet)

ILLÉS Mikor jön haza Ilonka?

IVÁN Ilyenkor még munkában van.

ILLÉS Sokat dolgozik.

IVÁN Legalább van neki munkája. Mit akarsz tőle?

ILLÉS Csak el akartam mondani nektek az újságot,
hogy itt van a tévé.

IVÁN Miféle tévé?

ILLÉS Magyarországról.

IVÁN S mit akar az a tévé? Megint fel kell húzzam a
székelyharisnyát?

ILLÉS Azt én nem tudom, hogy fel kell-e húzzad
megint a székelyharisnyát.

IVÁN Oda kell adjam Ilonkának, varrja meg. Hogy
enne bélhurutos földigilisztát egész nap a hülye
tápos tévéje.

ILLÉS Téged legalább nem tettek oda énekelni.

IVÁN Azt éppen nem, de másfelől viszont elmondták
nekem tájékoztatásképpen, hogy mennyire szép
itt Erdélyben, s hogy milyen szépen őrizzük mi a
hagyományokat.

ILLÉS Hát, őrizni őrizzük. Nem őrizzük?

IVÁN Őrizzük. Minden reggel, mikor felkelek, kicsit
őrzöm a hagyományokat, aztán bemegyek, meg-
sapkázom az öreget, s őrzöm tovább a hagyo-
mányokat, ameddig Ilonka hazajön. S aztán, ha

meglátogat a doktor egy-két-nyolc pohár végett, odaadom neki, őrizze ő is egy kicsikét. S akkor őrizi ő is a hagyományokat, tölti magába rendesen.

ILLÉS Örökké csak a morgolódás, Iván.

IVÁN Az egyetlen hagyomány, amit őrizünk itten, az, hogy békaszarrá isszuk magunkat, egymás torkának ugrunk, s aztán kimegyünk az erdőre fát lopni. Ez a mi kurva nagy hagyományunk.

ILLÉS Na, emiatt jött a tévé.

IVÁN A lopások miatt?

ILLÉS Amiatt, hogy nemcsak fát lopni járunk az erdőre. Hanem ottan néhanapján még fel is akaszszuk magunkat.

IVÁN Velem ez még nem fordult elő egyszer se. Én csak a fa miatt járok oda.

ILLÉS Azt mondják, igen nagy nálunk a községben az öngyilkossági ráta. Erre kíváncsi a tévé, hogy miért olyan nagy.

IVÁN Nem hinném, hogy olyan nagy lenne, mint amekkorára igény volna ebben a házban. *(Az apa szobája felé néz.)*

ILLÉS Mikor voltál utoljára olyan temetésen, amikor valaki természetes halállal halt meg, példának okáért fejbe vágták egy fejszével?
(Csend. Iván gondolkodik.)

BÁNYAVIRÁG (2. részlet)

ILONKA Maga fiatal, erős ember. Ne hagyja, hogy a szakmája ennyire eluralkodjon az életkedve felett.

MIHÁLY Fiatal se vagyok már annyira, s nem a szakmám uralkodott el az életkedvem felett, hanem a valóság.

ILONKA Olyan a valóság, amilyen. Túl sokat álmodozik maga, doktor úr.

MIHÁLY Én-e? Lehet, hogy álmodoztam, mikor ebbe a rohadt faluba jöttem...

ILONKA Községbe.

MIHÁLY Lehet, hogy álmodoztam, mikor erre a rohadt bányatelepre jöttem, sőt egészen biztos, hogy álmodoztam. Egy szerencsétlen holdkóros voltam, akinek fogalma sincsen semmiről. És most azt kívánom, bárcsak tovább aludhattam volna. Csak a pálinka maradt, ami néhanapján álmodozóvá tesz.

ILONKA Nekem eddig úgy tűnt, inkább olyan segg-részeg-formává teszi.

MIHÁLY Ne gyere már te is evvel!

ILONKA Nem jövök én semmivel, doktor úr, csak egy kicsi lelket próbálok itten verni magába.

MIHÁLY Köszönöm, Ilonka, hogy lelket próbálsz verni belém. Jobb az, mintha egy láncfűrész próbálnál belém verni.

ILONKA Látja, doktor úr, csak akarni kell, és mindjárt vidámabb az ember.

MIHÁLY Bárcsak így menne.

ILONKA Így megy az. Ahelyett, hogy lógatná örökösen az orrát, inkább cselekedjen. Változtassa meg, ami nem tetszik. És ragadja meg azt, ami tetszik. *(Megint végigsimít a testén, és odaül az asztalhoz.)*

MIHÁLY Nem lehet már változtatni az én életemen. Ott rontottam el, hogy ideköltöztem. Aztán meg-nősültem, jött az első gyerek... Vagyis fordítva. Aztán jött a második. S utána a harmadik. S mikor rájöttem, hogy nem vagyok én idevaló, már késő volt.

ILONKA Nagyon is idevaló maga, doktor úr. Olyan, mint akárki más itten. Csak kicsikét jobb képű.

MIHÁLY Éppen ez a baj, hogy olyan vagyok, mint akárki más itten. Itt mindenki idióta. S mióta bezárták a bányát, azóta még idiótább mindenki. A munkanélküliség a legjobb idiótagyártó találmány. *(kiissza a poharat)* És avval együtt, hogy a saját képére formált ez a hely, mégsem sikerült beilleszkednem ide. Tíz éve élek itten, de még mindig én vagyok a jövevény.

ILONKA Énszerintem maga nagyon is be tudna illeszkedni, ha akarna. A templomi férfikórusba is milyen szépen beleilleszkedett.

MIHÁLY A férfikórusba azért illeszkedtem bele, mert ugyanúgy nincsen semmi hangom, mint a többieknek.

ILONKA Azért mégiscsak előléptették karnaggyá. Nem-e léptették elő?

MIHÁLY Előléptettek. De csak azért, mert én vagyok az egyetlen, aki meg tudja különböztetni a 42. zsoltárt a *Kicsiny falum, ott születtem éntől*.

ILONKA Túlságosan lenézi maga az embereket.

MIHÁLY Nem nézem én le az embereket. Szerinted lenézem őket?

ILONKA Csak ameddig életben vannak. Mikor már a faágon lógnak, akkor inkább felfelé tekinget reájuk.

(Mihály elgondolkodik. Csend.)

BÁNYAVAKSÁG (részlet)

(Incéék nappalijában vagyunk, balra bejárat, hátul két ajtó: egyik a vendégszobába vezet, a másik Iringó szobájába. Jobbra konyha. A falon Izabella érettségi fotója.)

Ince a kanapén elterülve horkol, enyhén gyűrött ruhában.

Iringó jön ásítva a konyhából. Egykor szép nő lehetett, de most arcát forradás torzítja.)

IRINGÓ Hány óra van ilyenkor?

INCE *(felriadva)* Nem igaz, nem aludtam!!!

IRINGÓ *(megijed, de gyorsan összeszedi magát)* Akkor jó, ha nem aludtál, Ince. Nehogy még itten lekéssed nekem a buszt.

(Csend.)

INCE *(a fejét tapogatva, álmosan)* Hány óra van ilyenkor?

IRINGÓ *(utánozza)* Nem igaz, nem aludtam!

INCE Mi?

IRINGÓ *(felemeli Ince kezét, megnézi rajta a karórát)*
Hét múlt tíz perccel, ha akarod tudni.

INCE *(felugrik, a fogashoz szalad)* Hol a kabátom?!
(keresgélgni kezd) Nem láttad a kabátomat?

IRINGÓ Azt-e, amelyikkel libákat szoktál hajkurászni?

INCE *(kelletlenül)* Azt. *(tovább keresgél)*

IRINGÓ Valahol arrafelé lehet, ahová hajnalban ledobtad hullarészeg állapotban. Nem a hétórás busszal jön az embered?

INCE Azzal jön. Iringó, ne álljál már ott, mint újborkjú a kapuban, hanem kerítsed elő, legyél szíves, a kabátomat.

IRINGÓ Most már hiába lennék szíves előkeríteni a szaros kabátodat. Hacsak nem libákat szándékozol hajkurászni ezen a korai órán. Libákat szándékozol-e hajkurászni a szaros kabátoddal?

INCE Gyere, na, mindjárt leszáll a buszról!

IRINGÓ Méghogy mindjárt. Eddig rég leszállt a buszról, ha engem kérdezel. Biztosan útban van már errefelé.

INCE *(abbahagyja a keresgélést)* Hogy a reumás Istók törje be a hülye fejemet!

IRINGÓ Hagyjad csak el, Ince! Elvégre rendőr volna az érkező személye. Nem-e rendőr? Az a feladata, hogy megtalálja a dolgokat. Ezt a házat is meg fogja ő találni, ha reményeim nem csalnak.

INCE Rendőrnek rendőr. De mégiscsak ki kellett volna mennem eléje.

(Csend.)

IRINGÓ Azért azt tudod-e, hogy az életeddel játszol, Ince?

INCE Én-e?

IRINGÓ Te.

INCE Aztán miért játszok én az életemmel?

IRINGÓ Azt én nem tudom, hogy miért játszol velem.

Csak azt tudom, hogy ha Izsák megneszeli, hogy rendőrt hívtál ide, s még el is szállásoltad ráadás-képpen, kettéhasítja a fejedet. Rozsdás szeggel fogja kivájni az agyvelődöt a koponyádból.

BÁNYAVÍZ (részlet)

IGNÁC Hát te mit csinálsz, Marci fiam?

MÁRTON *(úgy tesz, mintha olvasná a Bibliát, majd felemeli a fejét)* Üldögelek itten.

IGNÁC Üldögélsz itten egyedül a sötétben.

MÁRTON Igen. Vagyishogy nem éppen a sötétben üldögelek. Ég a lámpa.

IGNÁC S mivel foglalatoskodsz a nem éppen sötétben? Csak nem a Szentírást lapozgatod?

MÁRTON De, éppenséggel a Szentírást lapozgatom.

IGNÁC Az jó dolog, a Szentírás lapozgatása, ha csakugyan avval foglalatoskodsz.

MÁRTON Tán nem úgy festek, mint aki avval foglalatoskodik?

IGNÁC Innetről nézve egészen úgy festesz. Szóval a Szentírást lapozgatod.

MÁRTON Helyes a megfigyelésed, édesapám. Lapozgatom, s olvasgatom Krisztus urunk tanításait.

IGNÁC Értem. *(odamegy hozzá)* S amúgy mit csinálsz?

MÁRTON Az imént mondtam, hogy Krisztus urunk tanításait olvasgatom. Amúgy is meg másmúgy is.

IGNÁC Mondani mondtad.

MÁRTON Na.

IGNÁC Aztán semmi egyebet nem csináltál itten a Krisztus urunk tanításainak olvasgatásán kívül *(egy pillanatra a nyitott Biblia fölé hajol)* az Illés próféta könyvéből, egyedül a sötétben?

MÁRTON Semmi egyebet, édesapám.

IGNÁC Csak mert mintha másfajta zajokat is hallottam volna.

MÁRTON Miféle zajokat?

IGNÁC Olyasfélét, amik nem hasonlítanak a Szentírás lapozgatására.

MÁRTON Lehet, hogy a tanító úr megint ordibált álmában odafenn, s azt hallottad. Vékonyak a falak.

IGNÁC Vékonyak-e?

MÁRTON Igen, egészen biztos, hogy azt hallottad. Elvégre a tanító úr álmában ordibálása nemigen hasonlít a Szentírás lapozgatására.

IGNÁC Arra nemigen.

MÁRTON Inkább egy tökön szúrt oroszlán üvöltéséhez hasonlatos.

IGNÁC Ahogy mondod. Habár bakmacskák nyivákolására jobban hasonlít énszerintem.

MÁRTON Lehet. Csak a tanító úr-féle ordibálás sokkal több zagyvaságot tartalmaz, mint a bakmacska-nyivákolás meg az oroszlánüvöltés együttvéve.

IGNÁC Igaz, ami igaz, elég sok zagyvaságot összeordibál a tanító álmában. Meg egyszer-egyszer éber állapotban is.

MÁRTON Senki nem ordibált még össze több zagyvaságot ezen a bányavidéken. Pedig sokan megpróbáltak már túltenni rajta egy-egy üveg pálinka után.

IGNÁC Csodálkozok, hogy a leánya el tud aludni mellette... Mióta ideköltöztek, olyan lett ez a ház éjszakánként, mint valami kurva kísértetkastély. Mindenesetre, ha kérdik, egy szóval se mondjad nekik, hogy mi is észrevettük.

MÁRTON Az ordibálást?

IGNÁC Azt.

MÁRTON De hát egy süket tehen is megellik tőle ijedtében.

IGNÁC Akkor se mondjad, hogy észrevettük, jó? Ne sértsük meg a vendéget.

MÁRTON Jó, nem mondom.

IGNÁC Na de ne tereljük el a szót, mert másfajta zajokat hallottam én most, s ezek se a Szentírás lapozgatására, se a tanító ordibálására nem hasonlítottak.

MÁRTON Mire hasonlítottak akkor?

IGNÁC Nem is tudom. Másvalamire. Fának a faragására hasonlítottak, mintha.

(Csend.)

MÁRTON Álmodtad azt, édesapám. Én semmiféle zajt nem hallottam, ami fának a faragására hasonlított volna.

IGNÁC Nem-e?

MÁRTON Nem.

(Csend.)

IGNÁC Akkor jól van. Jól van. Megyek lefeküdni.
*(elindul vissza a lépcső felé, Márton megnyugszik.
Ignác megfordul)* Te, Marci fiam. Ugye, nem
kezdted el megint undorító csupas� embereket
faragni?

MÁRTON Dehogysis!

IGNÁC Álló pöcsökkel, meg hasonlók.

MÁRTON Nem kezdtem el semmi ilyesmit, se álló
pöcsökkel, se másképpen. Kinőttem én már abból.

IGNÁC Akkor jó, ha kinőtted a csupas�, álló pöcsű
emberek faragásából. Meg aztán az éjszaka leple
alatt a templom oltárára helyezésükből is kinőtted,
remélem.

MÁRTON Kinőttem. S nem szükséges egyfeszit emle-
getni az álló pöcsű faragványaimat. Különben is
csak egyetlenegy faragtam én abból. Elismerem,
hogy nem volt az éppenséggel az Isten házába illő
faragvány, de akkor is csak egyetlen csupas� embert
faragtam én álló pöccsel, nem többet.

IGNÁC Mert a többi az mind levágott pöcsű ember
volt.

MÁRTON *(kelletlenül)* Igen.

IGNÁC S a csupas�, levágott pöcsű emberek az Isten
házába valók-e?

MÁRTON Erősen kínozott a szomorúság akkoriban, csak ezért faragtam én annak idején csupasz embe-
reket álló pöccsel meg levágott pöccsel.

IGNÁC S helyezted őket az oltárra.

MÁRTON Igen. A szomorúság miatt.

IGNÁC Értem. S akkor is kínozott-e a szomorúság, amikor imádkozó embereket faragtál, akikbe keresztet döftek, kivágták a belüket, de bél helyett rózsafüzér lógott ki a hasukból?

MÁRTON Akkor is kínozott. De most már nem faragok semmi ilyesfélét.

IGNÁC Mert már nem kínoz a szomorúság.

MÁRTON Nem kínoz egyáltalán.

IGNÁC Ez megnyugtató, fiam. Megnyugtató. *(elindul a lépcső felé. Fájdalom nyilall a gyomrába, megmarkolja. Megint megfordul)* Mikor jössz lefeküdni?

MÁRTON Megyek nemsokára. Kicsikét még elüldögélek itten.

IGNÁC Olvasgatod Krisztus urunk tanításait.

MÁRTON Ahogy mondd, Krisztus urunk tanításait olvasgatom még kicsikét.

IGNÁC Hát jól van. *(megint elindul a lépcső felé, megint megfordul)* Aztán mielőtt jönnél lefeküdni, sepregesd össze azokat a forgácsokat. Ne legyen szemét itten reggelre.

(Csend.)